

## מחקר ישראלי מערער את ההנחה שהירידה בתחילת גיל ההתבגרות נגרמת מחשיפה לזיהומים

החוקרים טוענים כי ילדים גבוהים להורים נמוכים מתחילים להתבגר מוקדם יותר, וכך מפסיקים לגבוה בהגיעם לפוטנציאל הגובה שהוריהם הורישו להם. החוקרים גם קושרים בין הירידה בגיל ההתבגרות לעלייה ברמת החיים הכללית

10:53 18.02.2019 [אסף רונאל](#)

קבוצה גדולה של ילדים בסוף בית הספר היסודי נוטה להיות משונה למראה. אם זה ילד שמשחק עם ילדה שגדולה ממנו בראש או "נער" צעיר עם פלומת שפם שמתרוצץ בין ילדים עם "חלב על השפתיים". פערי הגובה והמראה בין ילדים שונים בני אותו גיל יכולים להיות דרמטיים. למעשה, הפערים בגיל ההתבגרות המינית בין ילדים שונים יכולים להגיע לארבע שנים – ללא שתהיה סיבה פתולוגית (בעיה רפואית) מזוהה מאחורי הפער. עד היום, הגורמים לפערים אלה נותרו בגדר תעלומה מדעית. מחקר חדש שנערך באוניברסיטת בן גוריון בנגב טוען כי הפער בין גובה הילד או הילדה לגובה הוריהם הוא זה שיקבע מתי הילד יתחיל להתבגר מינית.

לפי ד"ר יהודה לימוני, אחד החוקרים מאחורי המאמר החדש, שהתפרסם בכתב העת המדעי PLOS ONE, מכיוון שנמצא דמיון בגיל ההתבגרות בין הורים לילדים, מחקרים קודמים ניסו למצוא את המרכיב הגנטי האחראי לכך. אולם ההסבר הגנטי פתר רק 7.5%-10% מהפערים בגיל ההתבגרות. אז פנו חוקרים לחפש הסברים סביבתיים (אם זה השפעה של חומרים מסוימים או סיבות התנהגותיות) לתחילת גיל ההתבגרות. אולם גם הסברים אלה לא הצליחו לפתור את התעלומה.

המחקר החדש החל בעקבות מחקר קודם של אותו צוות, ד"ר לימוני ופרופ' מיכאל פריגר מהפקולטה למדעי הבריאות, יחד עם סלאומיר קוזיאל מהאקדמיה הפולנית למדעים בוורוצלב, שגילה כי מועד גיל ההתבגרות משפיע על קביעת הגובה הסופי של ילד או ילדה. "אם כן, אולי זו לא סתם 'השפעה', אלא שיש כאן קשר משמעותי יותר", מסביר ד"ר לימוני. גובהו של אדם נקבע לפי הגנים שהוא מקבל מהוריו, ויש קשר הדוק בין הגובה של ההורים לגובה של צאצאיהם. "אבל נניח שיש ילדה מאוד גבוהה לגילה, והוריה בגובה ממוצע. אם היא תתחיל להתבגר מינית מוקדם יותר, אז גם הגדילה שלה תיעצר מוקדם יותר, וכך היא תגמור בגובה ה'נכון'", מסביר ד"ר לימוני את ההיגיון מאחורי הטענה במאמר.

כדי לבחון את השאלה אם אכן הפער בין גובה הילדים לגובה הוריהם הוא שמשפיע על מועד תחילת ההתבגרות, בחנו החוקרים שתי קבוצות של ילדים: ילדים פולנים שנמדדו באופן עקבי מגיל 8 ועד 18 בבתי ספר בעיר וורוצלב בין השנים 1961-1972 (173 בנים, 162 בנות) וקבוצת ילדים ישראלים (110 בנים, 60 בנות), שהופנו לייעוץ מומחה בין השנים 2004-2015 בגלל קומה נמוכה או חשד להתבגרות מינית שלא במועד, אך נמצאו בריאים וללא כל ממצא פתולוגי.

ואכן, הנתונים אישרו את השערת המחקר שלפיה יש מתאם בין פערי הגובה למועד גיל ההתבגרות. על סמך הממצאים בנו החוקרים מודל מתמטי (שמסקלל גם את השפעת משקל הגוף על הגדילה) המסביר את התלות שבין פער הגובה ומידת ההשמנה של הילד לבין מועד ההתבגרות המינית שלו. כפי שמסביר ד"ר לימוני, המחקר שלהם הראה כי בעוד שיש גורם אחד שהוא נתון בתורשה (הגובה הסופי), הקצב שבו כל ילד או ילדה יגיעו לגובה הזה משתנה בהתאם לנסיבות – ואתו משתנה גם גיל תחילת ההתבגרות, שמתחיל את זרימת החול בשעון החול שקובע מתי הגדילה תיפסק.

החוקרים מקווים כי המחקר החדש שלהם יסייע להסביר תופעות של התבגרות מינית מוקדמת ולמנוע הליכים אבחוניים ורפואיים לילדות וילדים שמועד תחילת ההתבגרות שלהם אמנם חורג מהנורמה, אבל תואם את פערי הגובה ביניהם כרגע לבין הגובה המיועד שלהם. ד"ר לימוני אומר עוד כי המחקר שלהם מצביע על הסבר חלופי לתופעה המדוברת רבות של ירידה בתחילת ההתבגרות של ילדות וילדים, שבדרך כלל קושרים אותה לחשיפה מוגברת למזהמים שונים.

ד"ר לימוני מביא כדוגמה את התופעה של ילדות בשוודיה שמאומצות ממדינות באסיה. אצל ילדות אלה זוהתה הקדמה של תחילת ההתבגרות המינית, שלא נמצאה בקרב ילדות ממוצא שוודי (מה שמחליש את ההסבר הסביבתי המזיק). אולם אם תנאי החיים בשוודיה מאפשרים לילדות מאומצות אלה לגדול בקצב מהיר יותר. בשלב כלשהו, הגוף שלהן יסמן את תחילת הסוף של תהליך הגדילה – עם התחלת ההתבגרות המינית.

לפי ההסבר שמוצע במאמר החדש, ייתכן שהסיבה לירידה בתחילת גיל ההתבגרות, שזוהתה במחקרים שונים ברחבי העולם, קשורה דווקא לשיפור בתנאי החיים כיום. התנאים המשופרים מאפשרים גדילה מהירה יותר של הגוף, שגורמת להקדמת תחילת ההתבגרות המינית.